

Dit jaar viert de CNUE, *Conseil des Notariats de l'Union Européenne* (raad van notariaten in de EU) in Brussel het twintigjarig bestaan. Aanleiding voor een gesprek met de huidige president, Frank Molitor, en de secretaris-generaal, Clarisse Martin. Hoe kijken zij terug op twintig jaar Europese vertegenwoordiging van het notariaat? Wat is er in die tijd bereikt? En wat betekent de internationalisering voor het notariaat?

TEKST Henriette van Wermeskerken | BEELD Truus van Gog

‘Ondanks de internationalisering spelen de verschillende nationale rechtsstelsels nog steeds de hoofdrol voor het notariaat’, zegt Frank Molitor. De Luxemburgse notaris, tevens voorzitter van de notariële beroepsorganisatie in Luxemburg, is sinds 1 januari van dit jaar voorzitter van de CNUE. ‘Wel nemen de harmonisatie en unificatie van het internationaal privaatrecht een steeds grotere vlucht. Dat moet ook wel, want de internationalisering zorgt voor steeds meer grensoverschrijdende zaken. Zo is er nu een Europese Erfrechtverordening, die een grote doorbraak betekent. Bij een nalatenschap met grensoverschrijdende aspecten zijn er voortaan nog maar twee rechtsstelsels mogelijk: van het land waar de overledene zijn laatste verblijf had of waarvan hij de nationaliteit had, of het recht waarvoor hij heeft gekozen. Stel, een Belg die in Luxemburg woont, heeft in vijf verschillende

landen onroerend goed in eigendom. Hij overlijdt zonder een rechtskeuze te hebben gemaakt. Dan heb je met een hoeveelheid nationale erfrechtstelsels te maken. Onder de nieuwe verordening gaat de erfopvolging van het hele vermogen volgens Luxemburgs recht. Een uitstekend systeem, dat het rechtsverkeer en het werk van de notaris vergemakkelijkt.’

LANGDURIGE PROCESSEN

De Erfrechtverordening is in 2012 al in werking getreden, maar wordt pas vanaf augustus 2015 toegepast. De praktische uitvoering daarvan zal nog wel wat voeten in aarde hebben, verwacht Molitor. ‘De tekst is helder, maar een aantal kwesties is nog niet geregeld.’ Een Europese Verordening voor het huwelijksvermogensrecht is in de maak. Naar verwachting zal het Europese Parlement zich dit jaar hierover buigen. Europese regelgevingprocessen duren lang. Zo dateert de eerste versie van de Erfrechtverordening van 2009. Molitor weet hoe het werkt in Europa, want hij is al achttien jaar als gedelegeerde van het Luxemburgse notariaat betrokken bij de CNUE. ‘Ik ben niet de oudste, maar wel de langstzittende’, lacht hij. Clarisse Martin, secretaris-generaal, is zelfs nog langer aan de CNUE verbonden: twintig jaar, vanaf de oprichting in 1993. Voor velen is het Brussel van Europa

‘Een blindedarm is een blindedarm, waar ook ter wereld’

Europa en het notariaat

Twintig jaar CNUE

een tijdelijke woonplaats, maar niet voor Martin. De uit Rennes afkomstige Française, gespecialiseerd in notarieel en Europees recht, woont er al 24 jaar. 'Notarissen en Europa is een onderwerp dat mij altijd heeft geboeid', vertelt Martin. 'Mijn afstudeerscriptie ging erover en ik ben erover blijven publiceren. Het Europese recht en het notariële recht zijn de twee rode draden in mijn loopbaan. Tot 1993 heb ik een vijftal jaren bij de Europese Commissie gewerkt en toen kreeg ik de kans om bij de CNUE te beginnen, waar die twee rode draden prachtig samenkomen. Als directrice, zoals de functie toen nog heette. Dat was onder Georges Anastassakis, de eerste voorzitter.'

PUBLIEKE TAAK

Er zijn voortdurend nieuwe ontwikkelingen en uitdagingen voor het notariaat. Op het moment speelt het project van herziening van de Richtlijn Erkenning Beroepskwalificaties een belangrijke rol, aldus Molitor. Naar aanleiding van uitspraken van het Europese Hof (onder andere tegen Nederland) dat nationaliteit geen vereiste mag zijn om tot notaris benoemd te worden, heeft de Europese Commissie voorgesteld deze Richtlijn van toepassing te laten zijn op notarissen. De CNUE verzet zich daartegen, net als de aangesloten notariaten. Voor een groot aantal beroepen levert de Richtlijn Erkenning Beroepskwalificaties geen probleem op, vindt Molitor. 'Denk aan architecten, of artsen. Die kunnen overal hun beroep uitoefenen. Maar voor de notaris ligt het anders, want die heeft in tegenstelling tot andere beroepen een publieke taak. Hij moet benoemd worden en kan zich niet vestigen waar hij wil, hij mag zijn diensten niet weigeren en in veel landen kan hij ook

niet declareren wat hij wil.' Een tweede bezwaar van toepassing van de Richtlijn ziet Molitor in de inhoudelijke kant van het beroep. 'Een blindedarm is een blindedarm, waar ook ter wereld. Maar wij notarissen moeten ons nationale recht kennen en toepassen.'

RONDREIZENDE NOTARIS

Beroepsbeoefenaren die onder de Richtlijn vallen, kunnen zich in een ander EU-land vestigen en er hun vak uitoefenen. In die mogelijkheid van vrije vestiging binnen Europa ziet Molitor niet zo'n probleem. 'Een notaris die de taal en het recht van een ander land onder de knie heeft, via studie en examens, en voldoet aan de kwalificaties voor het beroep volgens de regels van het land waar hij zich wilt vestigen, kan daar als volwaardig notaris fungeren. Maar waar ik grote bezwaren tegen heb, is het idee van de rondreizende notaris. Dat is een risico als de Richtlijn van toepassing zou worden op het notariaat. Mogelijk kunnen notarissen dan overal hun diensten gaan verlenen. Terwijl het notariaat van oudsher is gebaseerd op het idee om in een bepaalde plaats kantoor te houden en daar alle zaken te doen, want daartoe is de notaris verplicht.'

Het loslaten van het standplaatsvereiste zal volgens Molitor voor grote problemen zorgen. 'Rondreizende notarissen kennen het nationale recht niet, kennen de administratieve systemen en procedures niet. Bovendien zullen zij geneigd zijn alleen de meest lucratieve zaken aan te pakken.' Het risico van de rondreizende notaris zal niet alle landen in gelijke mate treffen, want de notaris moet wel de taal spreken van het land waar hij zijn vak wil uitoefenen. 'België en vooral Luxemburg, waar men algemeen Engels, Frans en Duits spreekt, lopen hier meer

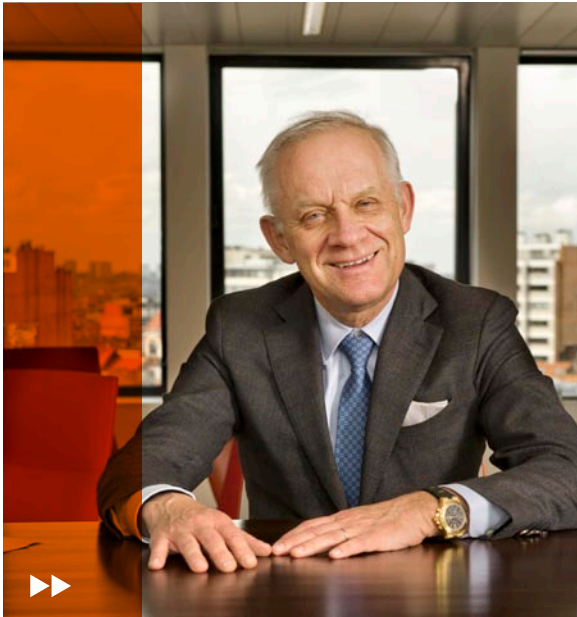

Projecten

De CNUE heeft 21 leden en 1 observerend lid (Kroatië) en vertegenwoordigt daarmee 40.000 Europese notarissen en meer dan 10.000 kandidaat-notarissen. Alleen landen met een Latijns notariaat zijn lid. Met steun van de Europese Unie heeft de CNUE de afgelopen jaren de volgende projecten gerealiseerd:

- een website met informatie voor zowel notarissen als burgers over Europese erfopvolging in de verschillende EU-landen (ook de landen met een Angelsaksisch systeem, die niet bij de CNUE zijn aangesloten), in meer dan twintig talen (www.successions-europe.eu);
- een vergelijkbare website over huwelijken en partnerschappen (www.couples-europe.eu);
- een gids waarin Europese notarissen te vinden zijn via het land van vestiging en de talen die zij spreken (www.notaries-directory.eu);
- het Europees Notarieel Netwerk, een vraag- en antwoordservice bij zaken met grensoverschrijdende aspecten, via de nationale beroepsorganisaties.

Martin. ‘Op de hoogte blijven van wat er gebeurt, informatie vergaren, de besluitvorming beïnvloeden. Dat is nog steeds een belangrijke taak. Daarnaast zijn wij partnerschappen aangegaan met de Europese Commissie voor verschillende projecten, die deels ook door de Commissie worden gefinancierd. Bijvoorbeeld op het gebied van opleidingen: er zijn dit jaar veertien één- of tweedaagse seminars in tien landen, kosteloos voor notarissen. In Nederland is een seminar op 27 en 28 juni van dit jaar. De partnerschappen dienen het belang van de Europese burgers. Het derde terrein waarop we ons begeven, is communicatie. We organiseren elke drie jaar een congres en geven informatie op allerlei manieren, bijvoorbeeld via onze nieuwsbrief.’

EXPERT

Hoewel Martin nooit had gedacht dat zij zo lang in Brussel zou blijven, bevalt het haar nog steeds uitstekend. ‘Een jaar of tien geleden heb ik overwogen notaris in Frankrijk te worden, maar Europa trekt mij toch sterker, vooral omdat ik hier die combinatie met het notariële vakgebied heb. Er zijn voor mij twee uitdagingen. Ten eerste: het communautaire recht en de logica van de EU verduidelijken voor notarissen en het werk van het notariaat helder voor het voetlicht brengen bij de EU-instellingen. Ten tweede: een gemeenschappelijk standpunt vinden over de verschillende onderwerpen die zich aandienen, wat lang niet altijd makkelijk is. CNUE-leden hebben weliswaar allemaal een Latijns notariaat, maar er zijn onderling natuurlijk verschillen. Dit werk blijft zich ontwikkelen, het is zeer dynamisch.’ Martin wil niet onbescheiden zijn, maar, zegt zij met een trotse glimlach: ‘De CNUE heeft in de loop der jaren wel een positie verworven als expert voor notariële onderwerpen in Europa.’ ■

risico dan andere landen. Maar wij hebben goede argumenten om werking van de Richtlijn tegen te gaan, en ik hoop dat die ook voor de Europese instellingen zullen standhouden.’

LOBBY

Het takenpakket van de CNUE breidde zich de afgelopen twintig jaar gestaag uit. De eerste jaren werkte Martin helemaal alleen in Brussel, maar in 1997, onder voorzitterschap van de Luxemburger Delvaux, kreeg zij een Zwitserse assistente, in 1999 gevolgd door nog twee juristen. Inmiddels heeft de CNUE in totaal zeven medewerkers. ‘Uit Frankrijk, België, Duitsland, Spanje en het Verenigd Koninkrijk. Een multicultureel en interessant gezelschap’, vindt Martin. Met de jaarlijks wisselende voorzitter van de CNUE heeft Martin regelmatig contact: meerdere keren per week telefonisch en een paar keer per maand in persoon. De CNUE vervult een taak op drie gebieden. ‘Het begon met klassiek lobbywerk’, vertelt

Nederland in dagelijks bestuur

Geertjan Sarneel, notaris in Kapelle en voormalig voorzitter van de KNB, is sinds 1 januari van dit jaar lid van het dagelijks bestuur van de CNUE. ‘Het bestuur bestaat uit de voorzitter, twee vice-voorzitters en vier leden, die benoemd worden volgens een alfabetisch schema van rouleren. Net als bij de Europese Raad. Als dagelijks bestuur vergaderen wij vier keer per jaar. Verder zien we elkaar nog zo’n drie, vier keer per jaar tijdens de algemene vergaderingen, waar we ieder ons eigen land vertegenwoordigen. Als dagelijks bestuur is dat anders, al verlies je je nationale belangen natuurlijk niet uit het oog. Ik probeer vanuit mijn Nederlandse achtergrond – wij hebben al sinds 1999 marktwerking – te laten zien dat sommige

veranderingen niet tegen te houden zijn. Als het om je heen beweegt, kun je beter meebewegen, dan houd je meer grip op de ontwikkelingen.’

VAN VORM NAAR INHOUD

‘Veel buitenlandse notarissen hebben het vooral over formaliteiten, zoals de benoembaarheidsvereisten en de plaats in het rechtsbestel: de vorm van het vak. Daar moet je in deze 21e eeuw niet in blijven hangen, met een Europese Commissie die vooral economisch georiënteerd is. Het moet veel meer om de inhoud gaan: de notaris van nu is vooral een adviseur. Dat probeer ik uit te dragen binnen de CNUE. Men is onder meer beducht voor vrije vestiging. Ten onrechte, want de

nationale beroepsregels blijven bestaan. Ook is men beducht voor de komst van advocaten uit de Angelsaksische landen. Deze landen kennen geen notariaat zoals wij dat hebben. Engelse advocaten zitten al in alle grote continentale steden en werken samen met notarissen. Dat houd je niet tegen, dus kun je die samenwerking maar beter accepteren en waar mogelijk opzoeken. Mijn boodschap aan het Nederlandse notariaat: Europa is een gegeven waar niemand omheen kan. Richt de zo gewenste lobby ook eens op de vaste vertegenwoordiging van Nederland in Brussel en op de Nederlandse Euro-parlementariërs.’